

Píseň: EZ662 - Do země se skrývá + modlitba; Oddíl k výkladu: Gn 11, 1-9

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme se věnovali rodokmenu Gn 10. Ten rozkrývá rodovou spřízněnost všech národů celého tehdy známého světa.¹ Tím zvěstuje pravdu, která se ani tzv. moderním a postmoderním lidem často nelíbí - všechny národy jsou jedna rodina. Jsme všichni Božími dětmi z jednoho Otce.

Zároveň oddíl Gn 10 připravuje půdu pro oddíl dnešní.

Celá země

Je promyšlenou literární prací, že příběh o městě a věži v Bábel začíná, „celá země byla jednotná v řeči i činech,“ právě po rodokmenu, jehož součástí je také Magóg, Micrajim (Egypt) a Ašúr (Asýrie).

Často má totiž čtenář/posluchač za to, že jde o dobrou věc. Je správné, když je celá země jednotná v řeči i činech! Po tom toužíme, k tomu směřujeme - alespoň o tom hovořila propaganda režimu SSSR. A mluví tak dodnes propagandy např. čínské nebo severokorejské. Biblický příběh si nechává pointu, která ukáže příběh v Božím světle, až na konec - stejně jako v Gn 9, 18 - 28. Takže by nás takový způsob vyprávění již neměl zaskočit.

Všechny národy jsou v příběhu jednotné. Hovoří stejným způsobem - a tak, logicky a nevyhnutelně, také stejným způsobem přemýšlí. Ba dokonce jsou jednotní i v činech. Avšak opatrný čtenář, který je tím pomalý k úsudkům, si jistě vybavuje Gn 8, 21: „Každý výtvar lidského srdce je od mládí zlý.“ Stejně jako Gn 6, 5-8. Nebo Gn 4. Nebo Gn 3.

Příběh Genese totiž od počátku ukazuje svému čtenáři/posluchači, že by ho nemělo zajmout nadšení z jednoty. Natožpak syndrom zlatého věku - „tehdy to bylo mnohem lepší.“

¹ Z pohledu Israelců. Proto nenacházíme např. Aztéky.

Je však pokaždé znovu překvapivé, že většina čtenářů tohoto příběhu zcela zapomene na jeho kontext. Na to, co mu předchází. Neboť je upoutá a spoutá lákavost jednoty světa v řeči (a tak v myšlení) a v činech.

Šineár

Pokud by upozornění kontextu a podezřelost jednoty nebyly dostatečně sdělnými, zanechali autoři příběhu další indicie pro správné pochopení: Celá země (myšleno je „všechno obyvatelstvo země“) táhne na východ. Tedy směrem, kde se nachází „ztracený ráj“ Zahrady (Gn 2, 8). Jednotné lidstvo se tedy hodlá vrátit tam, odkud se samo vyhnalo. Opět Boží vůli navzdory, po vzoru svých předků.

A pokud to by nestačilo, pak je zde také indicie místa, kde se „celá zem“ usídlila: V Šineáru. Tedy tam, kde začíná panství Nimrodovo (Gn 10, 10). Tedy panství tyрана, despoty, zotročovatele národů i duší, praotce Babylonu a Asýrie.

Právě v této oblasti si „jednotná země“ usmyslela postavit město a věž, díky nimž nebudou rozptýleni. Ačkoli člověk má „zaplnit zemi“ (Gn 1, 28).

Tolik indicí o naprosté perverzi „jednotné země“ zanechali autoři a redaktori. A přesto je tento oddíl často vykládán jako oddíl „touhy po bohorovnosti“ nebo dokonce jako trestajícího Hospodina. Když Bůh „pouze“ naplňuje svou vůli.

Materiál a stavby

Je zvláštní, že se oddíl soustředí na užitý materiál. Dokonce že tak činí velmi specificky a očividně ve vymezení vůči jiným technikám: Důkladně jsou vypalovány cihly, které jsou užity místo kamene, a asfalt je užit místo hlíny (v. 3).

I to má čtenáře zarazit. Znovu a znovu si má posluchač připomínat, že Písmo vzniká v době, kdy každý znak na svitku stojí stovky korun. A tak že všechno, co v něm je napsáno, v něm není náhodou. Nýbrž zcela úmyslně.

Konkrétnost stavebních údajů nám tak má připomenout již známou stavbu archy z goferového dřeva (Gn 6, 14nn), která v posluchačích má rozezvučet vzpomínku na oddíly stavbu schrány úmluvy, chrámu a stanu setkávání.

Tedy i zde, skrze uvedení velmi specificky stavebních materiálů, se jedná o stavbu posvátnou. Nejde o město prostě ve smyslu pár domků a cest, aby se měla „jednotná zem“ kam schovat před nepřízní počasí. Dvojnásob to pak platí o oné „věži.“

Přihlédneme-li pak k umístění celého projektu na východ do Šineáru, je nasnadě, že jde o nápadně-nenápadnou zvěst, že stavíme v Babylónu. Tedy tam, kde tyto oddíly vznikaly. A tak, že „věži“ je míněn tzv. zikkurat.

Zikkurat je svým způsobem věží. Vnější architekturou jde vlastně o pyramidu, vnitřní architekturou však nikoli. Neboli jde o poschod'ovitou věž (viz obrázky), která skutečně mířila „do nebe.“

„Nebem“ byla nazývána místnost na nejvyšším poschodí zikkuratu. Což se úmyslně nápadně shoduje s tvrzením „jejíž vrchol bude v nebi.“² Neboli tato věta není naivně-absurdním tvrzením „jednotného lidstva,“ že věž dosáhne do mraků a výš. Nýbrž že dosáhne nebes, jak to činil každý zikkurat. Protože nebesa byla, řekněme, „stržena“ do svatyně umístěné na nejvyšším poschodí. I proto byla také tato svatyně obvykle modrá.

Účel

Avšak v první polovině příběhu je nejdůležitější samotný cíl jednotných činů jednotného lidstva: „Učiníme si jméno a nebudeme rozptýleni po celé zemi.“

Alespoň tady by mělo každého posluchače trknout, že je něco hrubě v nepořádku. Vždyť již Gn 1, 28 hovoří o zaplnění země. A člověk si nemá co „dělat jméno“ - jméno přece dává Bůh (srv. Šémovce a Chámovce). Lidstvo se nemá ukrýt na jednom místě, na

² Opět si uvědomme, kdo byly prvními čtenáři těchto příběhů. Těmi jsme nebyli my! Uvědomme si také, že tito čtenáři byli právě v Babylónu - nikoli v Čechách střední Evropy 21. století!

němž by lidé zůstali schouleni. A je to teprve zde, kde se objevuje kořen celého problému.

Proto teprve po vyslovení tohoto účelu reaguje Hospodin. Samotné město nevadí (srv. Dt 28, 3: „Požehnaný budeš ve městě i na poli.“ a Dt 28, 16), ani věž. Nevadí posvátná stavba, ačkoli je architektonicky babylónskou. Copak architektura nějak omezuje Hospodina v jeho sebezjevení se v zikkuratových „nebesích“?

Vstupuje Hospodin

Druhá polovina příběhu ukazuje první polovinu ve světle pravdy, protože ve světle Božího pohledu: Jde o hluboce ironický příběh, který se vlastně posmívá velkoříšským manýrům i sektářským pojetím malých společenství.

Hospodin musí nejprve *sestoupit*, aby se podíval na to, co ti lidé zase vyvádějí. Ačkoli svatyně zikkuratu jsou nebesy. Bez Hospodinova sestoupení však jde o duchovně pusté a prázdné místo bez vanutí Ducha, bez inspirace. Prostě o trochu asfaltu, cihel a barvu.

Poté Hospodin hovoří zcela jednoznačně: „Hle, jsou jeden lid, a tohle město a věž jsou začátkem jejich díla. Po tomhle už nebudou chtít od ničeho upustit.“ Kraličtí: „Nedají sobě překaziti, což umíní udělati.“

Zde je centrum příběhu. Zde se ukazuje, co zvěstuje: Jednota „celé země“ je ukázána jako neslučitelná z Boží vůli.³ A člověk vlastně rozumí: Jak by vypadal lidský svět, v němž lidé nechtějí upouštět od svých úmyslů? Jak by vypadal lidský svět, v němž není možné překazit, co si člověk usmyslel udělat? Dvacáté století, tedy století, v němž si velká část lidí řekla, že si poradí bez Boha, je děsivou odpovědí.

A proto Hospodin sestupuje ještě níž (v. 7), mate lidem jazyky a rozhání je po celé zemi. Tedy činí tak proto, aby lidé upouštěli od řady svých úmyslů. Aby se vždy našel někdo, kdo bude moci překazit, co si člověk umíní udělat. Protože lidé budou různě

³ Což však pozorný čtenář již dávno ví z předchozích oddílů.

mluvit, a tedy různě myslet, a tak různě činit. Díky Bohu za každého, kdo kazí lidskou umíněnost!

Slovní hříčka v. 9 pak má být poslední indicií pro pochopení příběhu. Ale my už asi rozumíme - Babel má nazvukovat Babylón. A zároveň nazvučit akkadské bab-ili = bránu Boží, vlastně takový Jákobův Bét-él (Gn 28, 17).

Tedy místo, kde Hospodin projevil hluboké milosrdenství a záchranu - stejně v Bábelu jako v Bét-elu.

Detaily

Proč Hospodin mluví sám k sobě v plurálu (v. 7)? Odpověď je v základu stejná jako při stejné otázce např. v Gn 1, 26. Tedy jde v první řadě o verzi „majestátního plurálu,“ která upozorňuje, že se děje něco výjimečného i na Hospodinovy poměry. Že související dění je zcela z majestátu Božího.

V Gn 11, 7 však jde také o ironii na lidské výzvy a formulace z v. 3: „Nuže nadělejme...“, a tak Hospodin také, „Nuže, sestoupíme a zmateme...“.

Shrnutí příběhu

Závěrem oddílu je rozeznání lidí po celé zemi. Navzdory opačné lidské touze. Navzdory lidským plánům a představám „mocné a ideální jednoty,“ kterou nikdo nezastaví. Zato plně v souladu s Boží vůli z již Gn 1, 28.

Hospodin si nepřejí jednotu v řeči (a tak myšlení) ani činech. Nikdy o ní nestál, nepovažuje ji za dobrý ideál, ba naopak - považují ji za totalitní, znesvobodňující, do-sebe-zakrucující zlo. Sám Bůh je trojjediný!

Ačkoli tedy člověk často touží po jednotě názorů, barvy kůže, kultury, činů i myšlení, jsou právě tyto projevem hlubokého hříchu. Ba dokonce jsou tyto projevem neochoty přiznat si svůj hřích. Díky Bohu za každého, kdo hledí na situace, věci i živé tvory z jiného pohledu než ostatní. Také Israel byl již vždy směsicí nejrůznějších kultur a podivných jedinců.

Pouze když někdo myslí jinak než ostatní, může si všimnout chyby. Ať už drobné - v příkladu učitele vůči žákovi, který „ve své písemce žádnou chybu nevidí.“ Nebo obrovské, například právě v nesvobodě myšlení nebo projevů. Proto všechny totalitní režimy potlačují náboženství, ovládají média, cenzurují a jinak potlačují svobodu myšlení, projevů a názorů. A naopak vyzývají k homogenitě, stejnosti, nerozlišenosti a jednotě.

K ničemu takovému Bůh nikde v Písmu nezve.

I Církev Kristova je širokým proudem mnoha podob. A pokud je skutečně poslušna Kristu, půjde vždy o církev katolickou = obecnou. Jakmile se nesmí vybočovat z řady, jakmile jsou lidé jiných názorů umlčováni nebo nuceni k odchodu, nestojíme už před Církví Kristovou, tedy Církví neviditelnou, tedy povolanou Bohem. Nýbrž před (nebo v?) církví viditelnou, kterou „vytváří“ lidé. A takovou „církev“ Bůh vždy znovu rozptyluje a rozhání po světě...

Závěr

Bůh chce multi-kulti. Bůh chce, aby různí lidé různě mysleli, různě hovořili, různě vypadali a různě jednali. Ačkoli právě lidi jinakost a odlišnost děsně štve. Bojí se jí. Zejména, když ochutnali iluzorní sladkost totalitou vynucené homogenity např. SSSR.

Bůh chce, aby lidé byli svobodní. K tomu však nevyhnutelně potřebujeme druhé lidi, kteří nám řeknou někdy „to je teda pěkná hloupost,“ „a co se na to podívat z jiného pohledu?“ nebo nám rovnou překazí naši umíněnost. Jak krásně a výstižně překládají kraličtí.

Pouze tam, kde je přáno rovnému sluchu různým názorům, pouze tam, kde jsou si rovni a jsou vítáni různí lidé různých způsobů, pouze tam se děje Církev. Proto je Církve po světě tak málo.

Mladí neradi naslouchají starým. Staří neradi naslouchají mladým. Bohatí chudým. Chudí bohatým. Bílí černým a hnědým, hnědí a černí bílým. Křesťané muslimům, pohanům a lidem bez vyznání. Lidé bez vyznání křesťanům, židům či buddhistům.

Neradi naslouchají rodiče dětem. Děti rodičům. Člověk Bohu. Ačkoli Bůh člověku naslouchá vždy. Ačkoli Hospodin je vždy znovu zvědavým, co mu řekneme, ačkoli nemůžeme přednést nic, co neviděl již miliardkrát.

Avšak před Bohem, pokud je před ním nějaká jednota dobrá, pak je jí jednota v nejednotě, spojenost rozdílnosti. Znovu si vzpomeňme na základní přirovnání a přiblížení vztahu člověka a Boha - manželství. Manželství je právě jednotou nejednoty, spojením rozdílnosti - a přitom zachování odlišnosti.

Bůh znovu a znovu sestupuje, aby zhlédl naše díla. A v případě totalitní a hříšné „jednoty řeči, myšlení i činů“ rozhání, odhání od „budovatelské“ práce a boří. Boří a rozhání, abychom plnili Boží vůli, nikoli lidskou. Protože právě lidská vůle si ráda sedí ve svém, i když zahnílé. Kdežto Boží vůle vane čerstvě, znovu, jinak, nově.

Taková změna lidské přirozenost však vyžaduje mnohou důvěru, mnohou víru, mnohé spolehnutí se na někoho jiného, než jsou lidé.

Zcela úmyslně končí mytologická část Písma právě tímto příběhem. Příběhem, který je tak nadhistorický a všehistorický, až by člověku měla být hanba. A který se přitom už vlamuje a prolamuje do historie.

Píseň: EZ678 - Jeden Pán, jedna víra + modlitba Páně
Rozhovor